

Robert Fabbri

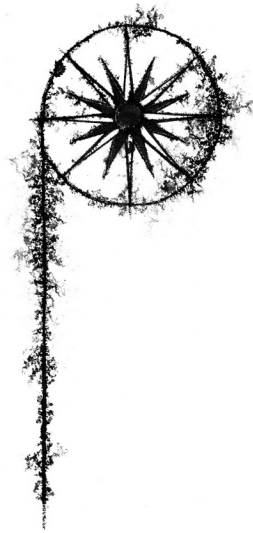
I

Alexanders erfenis

De sterkste wint

Karakter Uitgevers B.V.

PROLOOG

Babylon, zomer 323 v.C.

‘Voor de sterkste.’ De Grote Ring van Macedonië zweefde voor Alexanders vervagende blik; zijn hand beefde door de inspanning hem te heffen en vervolgens te spreken. De ring met het wapen van de zestienpuntige zon erin gegraveerd stond voor de macht over leven en dood in het grootste rijk dat ooit veroverd was in de bekende wereld; een rijk dat hij al zo snel moest nalaten, te snel, want hij, Alexander, de derde van die naam die koning van Macedonië was, wist nu dat het onvermijdelijk was: hij ging sterven.

Hij voelde woede over de wispelturige goden, die zoveel gaven en zo’n hoge tol eisten. Sterven terwijl zijn ambitie nog maar half vervuld was, het was een onrechtvaardigheid die zijn wapenfeiten bezoedelde en de bittere smaak in zijn keel versterkte. Want alleen het oosten was onder zijn gezag gekomen, het westen moest zijn glorie nog aanschouwen. En toch, hij had de tekenen gekregen. Had de god Amon hem niet gewaarschuwd voor hoogmoed toen hij het orakel van de godheid in de oase Siwa had geraadpleegd, diep in de Egyptische woestijn, nu bijna tien jaar geleden? Was dit zijn straf voor het negeren van Amons woorden door verder te trekken dan andere stervelingen ooit gedurfd hadden? Als hij de kracht had gehad, zou Alexander gehuild hebben om zichzelf en de glorie die tussen zijn vingers door glipte.

Een duidelijke en natuurlijke erfgenaam was er niet, wie gunde hij het om hem op te volgen? Wie zou hij de kans geven tot de hoogten te stijgen die hij zelf had bereikt? De liefde van zijn leven, Hephaestion, de enige die hij als een gelijke had behandeld, zowel op het slagveld als in het bed dat ze deelden, was hem nog geen jaar geleden ontrukkt; alleen Hephaestion, de mooie en trotse Hephaestion, was waardig om te vergroten wat hij, Alexander, had gecreëerd. Maar Hephaestion was er niet meer.

Alexander reikte de ring naar de man die rechts van zijn bed stond, het dichtste bij hem, de hoogste van zijn zeven lijfwachten om hem heen, die allemaal gespannen wachtten op wat hij in deze laatste momenten zou besluiten. Ze zwegen allen, luisterend, in deze overwelfde kamer, gedecoreerd met geglazuurde tegels in diepblauw, karmozijnrood en goud, in het grote paleis van Nebukadnezar in het midden van Babylon. Ze wachtten op hun lot in het schijnsel van enkele zwakke olielampjes, want door de hoge ramen viel nauwelijks licht, aangezien buiten onder een bewolkte hemel de avond begon te vallen.

Perdikkas nam het symbool van autoriteit van de wijsvinger van zijn koning. Hij was de bevelhebber van de wapenbroeders, de elitecavalerie, en had zich altijd trouw betoond aan het koninklijk huis van de Argeaden van Macedonië, al was hij tevens ambitieus en bovendien meedogenloos. Voor een tweede keer stelde hij de vraag, zijn stem gespannen: 'Aan wie draag je de ring over, Alexander?' Hij keek naar de anderen voor zijn blik terugging naar de stervende koning en hij sprak weer: 'Geef je hem aan mij?'

Alexander deed geen poging te antwoorden, hij keek naar de halve cirkel van gezichten van de mannen die hem het meest na stonden, allemaal voortreffelijke generaals, in staat tot zelfstandig handelen en allemaal met de menselijke drang naar macht: Leonatus, lang en ijdel, zijn lange blonde haar in dezelfde stijl als zijn koning. Hij probeerde op hem te lijken, maar was ook zo toegewijd dat hij zijn eigen lichaam als schild had gebruikt om Alexander te beschermen toen hij gewond neerviel in het verre India. Peucestas, naast hem, begon zich in zijn kledingstijl aan de omgeving aan te passen, hij was de enige lijfwacht die Perzisch had geleerd. Lysimachus,

de roekelooste onder hen, bezeten van een moed die vaak een gevaar voor zijn eigen kameraden was. Peithon, nors maar standvastig; een man die zonder met zijn ogen te knipperen de wreedste bevelen uitvoerde, waar anderen zouden aarzelen. En dan waren er de twee ouderen: Aristonous, die ook lijfwacht was geweest van Alexanders vader Philippus, de tweede van die naam; hij was de enige van het oude regime die nog leefde, zijn raadgevingen waren doortrokken van de wijsheid van iemand gepokt en gemazeld in de oude manieren van oorlogsvoering. En ten slotte Ptolemaeus; wat te denken van Ptolemaeus, wiens uiterlijk deed vermoeden dat hij een bastaardbroer was? Zachtaardig en vergevingsgezind, en toch in staat tot meedogenloze politieke ingrepen mocht iemand misbruik van hem proberen te maken; militair was hij de minst competente, maar degene die politiek op den lange duur de meeste kans van slagen had.

Alexander keek langs de zeven toen Perdikkas de vraag voor een derde keer herhaalde, naar de mannen verder van het bed; mannen die hem gevolgd waren, die de gevaren en triomfen hadden gedeeld in de tien jaar durende tocht van veroveringen. Ze stonden zwijgend in de schaduwen, terwijl ze gespannen op zijn antwoord wachtten. Zijn blik ging langs het tiental gezichten dat hij zo goed kende, zijn zwakke ogen rustten op Kassandros, die naast zijn jongere halfbroer Iollas stond, en Alexander meende triomf in zijn ogen te zien; zijn ziekte was begonnen de dag na Kassandros' komst uit Macedonië als boodschapper van zijn vader Antipatros; had Antipatros, de man die als regent de afgelopen tien jaar het moederland had geregeerd, zijn oudste zoon gestuurd met het vrouwenwapen vergif om hem te vermoorden in plaats van te gehoorzamen aan het bevel van Alexander? Iollas was immers zijn schenker en had dus makkelijk gif kunnen toedienen. Alexander vervloekte Kassandros inwendig, hij had altijd een hekel gehad aan de roodharige, pokdalige kwast, die hem evenzeer verafschuwde, niet het minst door de vernedering om al die jaren te hebben moeten achterblijven. Zijn gedachten dwaalden terug naar Antipatros, duizend mijl van hier in Pella, de hoofdstad van Macedonië, en diens eeuwige vete met zijn – Alexanders – moeder Olympias, die broedend en konkelend in haar geboorteland

Molossië zat, onderdeel van het koninkrijk Epirus; wat zou er gebeuren als hij er niet meer was om de een tegen de ander uit te spelen? Wie zou wie doden?

Half verscholen achter een zuil aan het uiteinde van de kamer met het sterfbed ving Alexander een glimp op van een vrouw, een zwangere vrouw; zijn Bactrische vrouw Roxanna, drie maanden voor ze zijn kind ter wereld ging brengen. Hoeveel kans had een halfbloed? Zijn droom om de volkeren van oost en west te verenigen werd door slechts weinigen gedeeld; er waren maar weinig Macedoniërs van zuiver bloed bereid zich achter een kind te scharen geboren uit een wilde oosterse kat.

En dus voorzag Alexander, terwijl hij zijn ogen sloot, de strijd die op zijn dood zou volgen, zowel in Macedonië als hier in Babylon, en vervolgens in de onderworpen Griekse staten en tussen zijn satrapen, die hun eigen rijkjes hadden gevormd binnen de uitgestrekte gebieden die hij had veroverd; mannen als Antigonos de Eenogige, satraap van Frygië, en Menander, satraap van Lydië, de laatste van Philippus' generaals.

Dan was er nog Harpalos, zijn schatbewaarder, wie hij al een keer diens oneerlijkheid had vergeven, en die liever dan Alexanders woe-de een tweede keer over zich te laten komen ervandoor was gegaan met achthonderd talenten goud en zilver, genoeg om een groot leger op de been te brengen of de rest van zijn leven in weelde door te brengen; wat zou hij kiezen?

En wat zou Krateros doen? Krateros, de lieveling van het leger, een generaal die alleen Alexander voor zich hoefde te laten, en die nu ergens tussen Babylon en Macedonië met tienduizend veteranen op weg naar huis was; zou hij vinden dat hij tot opvolger van Alexander benoemd hoorde te worden? Maar Alexander, die zich voelde verzwakken, had zijn besluit genomen, en terwijl Perdikkas de vraag nogmaals stelde, schudde hij zijn hoofd; waarom zou hij weggeven wat hij had veroverd? Waarom zou hij een ander de kans geven hem te evenaren of overtreffen? Waarom zou niet hij alleen voor altijd bekendstaan als 'de Grote'? Nee, hij zou het niet doen; hij zou de sterkste niet aanwijzen; hij zou ze geen hulp geven.

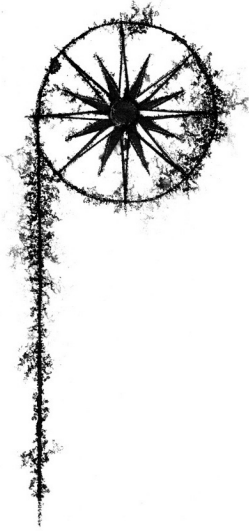
Laat ze het maar zelf uitzoeken.

Hij opende zijn ogen een laatste keer, keek naar het plafond, zijn ademhaling verzwakte.

Alle zeven rond het bed leunden voorover, hopen hun naam te horen.

Alexander toonde een laatste glimlachje. 'Ik voorzie een grote strijd op mijn begrafenis spelen.' Hij zuchtte en toen gingen zijn ogen, die meer wonderen hadden gezien dan enige andere in de wereld, dicht.

En ze zagen niet meer.

PERDIKKAS, DE HALFGEKOZENE

De ring voelde zwaar in Perdikkas' hand toen zijn vingers zich eromheen sloten; dat was niet vanwege het goud waaruit het sieraad gesmeed was, maar door de macht die erin besloten lag. Hij keek naar het onbewogen gezicht van Alexander, in de dood even mooi als het in leven was geweest, en hij voelde zijn wereld wankelen, zodat hij zich met zijn andere hand aan het eikenhouten hoofdeinde van het bed moest vasthouden, dat versierd was met houtsnijwerk met oeroude dierenmotieven.

Hij haalde diep adem en keek zijn metgezellen aan, de zes andere lijfwachten die gezworen hadden hun leven te geven voor hun koning, die er niet meer was; de gezichten weerspiegelden alle de ernst van het moment: tranen stroomden over de gezichten van Leonnatus en Peucestas, hun borst zwoegend met onregelmatige snikken; Ptolemaeus, stijf, zijn ogen gesloten, alsof hij diep in gedachten was verzonken; Lysimachus, zijn kaken afwisselend verstrakkend en ontspannend, zijn vuisten zo hard samengeknepen dat de knokkels wit zagen; Aristonous haalde moeizaam adem en, zijn waardigheid vergetend, hurkte neer, steunend op een hand. Peithon staarde naar Alexander, zijn ogen wijd open, emotieloos.

Perdikkas opende zijn hand en keek naar de ring. Dit was zijn moment – durfde hij hem als de zijne op te eisen? Tenslotte had

Alexander hem gekozen om hem in ontvangst te nemen. *En hij heeft een goede keuze gemaakt, want van allen in de kamer ben ik degene die hem waardig is; ik ben zijn ware erfgenaam.* Hij pakte de ring op en hield hem tussen duim en wijsvinger, bestudeerde hem: zo klein, zo machtig. *Kan ik hem opeisen? Zouden de anderen het toestaan?* Het antwoord kwam snel, even onwelkom als verwacht. In de tweede groep, wat verder van het bed, trok zijn jongere broer Alketas, die tussen Eumenes, de sluwe kleine Griekse secretaris, en de grijze veteraan Meleagros stond, zijn aandacht en schudde het hoofd; hij had Perdikkas' gedachten gelezen. Eigenlijk had iedereen in de kamer dat gedaan en alle ogen waren nu op hem gericht.

'Hij gaf hem aan mij,' benadrukte Perdikkas, zijn stem vervuld van de autoriteit van het symbool in zijn hand. 'Ik ben degene die hij gekozen heeft.'

Aristonous stond op, zijn stem vermoeid. 'Maar hij noemde je niet, Perdikkas, al zou ik willen dat hij dat had gedaan.'

'Niettemin heb ik de ring.'

Ptolemaeus liet een flauw glimlachje zien, verwonderd, zijn schouders ophalend. 'Helaas, hij heeft je maar half gekozen; een half gekozen koning is niet meer dan een halve koning. Waar is de andere helft?'

'Of hij nu iemand heeft gekozen of niet,' bulderde een stem, gruizig geworden door het schreeuwen van bevelen op het slagveld, 'het is aan de legervergadering om te besluiten wie er koning van Macedonië is; zo is het altijd geweest.' Meleagros stapte naar voren, zijn hand op zijn zwaardgevest; zijn baard, vol en grijs, domineerde zijn verweerde gezicht. 'Het is aan vrije Macedoniërs om te beslissen wie er op de troon van Macedonië komt; en het is het recht van vrije Macedoniërs om het lichaam van de dode koning te zien.'

Twee donkere ogen starden Perdikkas aan, hem uitdagend de oude gewoonte te negeren; ogen vol wrok, zoals Perdikkas maar al te goed begreep, want Meleagros was bijna twee keer zo oud als hij en was toch een infanteriecommandant gebleven; Alexander had hem overgeslagen voor bevordering. Het was echter niet door onkunde dat hij niet hoger was gestegen, het was juist door zijn kwaliteiten als aanvoerder van een falanx. Er kwam heel wat kijken bij

het commanderen van een Macedonische falanxeenheid van zestien man breed en diep; het was nog veel moeilijker om veertig van dergelijke tweehonderdzesenvijftig man tellende eenheden samen te laten manoeuvreren, en Meleagros was er de beste in – met de mogelijke uitzondering van Antigonos de Eenogige, meende Perdikkas. De juiste formatie handhaven als de eenheden over ongelijk terrein marcheerden, zodat iedere man, bewapend met een zestien voet lange *sarissa*, de lans, op zijn plek bleef, was iets wat je niet in één campagne seizoen leerde. De kracht van de falanx lag in het vermogen om vijf lansen naar voren te hebben gericht voor elke man vooraan in de linie; hele legers waren erdoor uiteengejaagd sinds Alexanders vader met deze opstelling was gekomen, maar dat was alleen mogelijk geweest door mannen als Meleagros, die wisten hoe ze de falanx in formatie moesten houden, zodat de eerste vijf rijen hun wapens tegen de vijand konden inzetten, terwijl de rangen erachter hun lansen gebruikten om de regen van speren en pijlen te breken. Meleagros hield zijn mannen veilig en daarom hielden ze van hem, en ze waren met velen. Meleagros kon niet worden genegeerd.

Perdikkas beseftte dat hij verslagen was, in ieder geval voorlopig. Om zijn ambities te verwezenlijken had hij het leger nodig, zowel de infanterie als de cavalerie, en Meleagros sprak namens de infanterie. *Goden, wat baat ik de infanterie en ik baat die klootzak omdat hij me in de weg staat – nog wel.* Hij glimlachte. ‘Je hebt natuurlijk gelijk, Meleagros; we praten hier onderling over wat we moeten doen, maar we vergeten onze plicht aan onze mannen. We moeten het leger verzamelen en ze het nieuws brengen. Alexanders lichaam moet naar de troonzaal worden overgebracht, zodat de mannen kunnen defileren om hun respect te betuigen. Daar zijn we het tenminste toch wel over eens?’ Hij keek de kamer rond en zag geen tegenspraak. ‘Goed, Meleagros, roep de infanterie op, ik zal de cavalerie halen; ik zal ook boodschappers sturen naar alle satrapen met het nieuws. En laten we nooit vergeten dat we broeders zijn van Alexander.’ Hij zweeg even om dat te laten doordringen, knikte hun toe en liep richting deur, verlangend naar een moment alleen om over zijn positie na te denken.

Het mocht niet zo zijn; overal rond het lichaam van Alexander

klonken stemmen op, echoënd in de kale ruimte, en Perdikkas zag dat iemand naast hem kwam lopen.

‘Je hebt mijn hulp nodig,’ zei Eumenes, zonder hem aan te kijken toen ze door de deuropening de centrale gang van het paleis betraden.

Perdikkas keek naar de Griek, een kop kleiner dan hij, en vroeg zich af wat Alexander ertoe bewogen had om hem zijn oude positie te geven toen hij, Perdikkas, de plaats kreeg die Hephæstion had achtergelaten; Alexanders benoeming van Eumenes tot de eerste niet-Macedonische bevelhebber van de wapenbroeders als beloning voor diens jaren van trouwe dienst als Philippus’ secretaris en na de moord op de oude koning als die van Alexander had de nodige onrust veroorzaakt.

‘Wat kan jij nou doen?’

‘Ik ben opgevoed om beleefd te zijn tegen mensen die me een dienst aanbieden; in Kardia vinden we dat dat van goede manieren getuigt. Maar ik geef toe, we verschillen in veel opzichten van Macedoniërs. Om te beginnen éten we onze schapen liever.’

‘En wij vinden het altijd leuk om Grieken af te maken.’

‘Niet zo leuk als de Grieken zelf. Maar hoe dan ook, je hebt mijn hulp nodig.’

Perdikkas antwoordde niet meteen. Ze liepen met flinke pas door de gang, die hoog en breed was, muf van ouderdom, de geometrische schilderijen waren vervaagd en bladderden af in de vochtige lucht die over Babylon lag. ‘Goed dan, je hebt me nieuwsgierig gemaakt.’

‘Een nobele eigenschap, nieuwsgierigheid, alleen door nieuwsgierigheid kunnen we zekerheid bereiken omdat we dan een onderwerp van alle kanten bekijken.’

‘Jaja, erg wijs, ongetwijfeld, maar...’

‘Maar je bent slechts een eenvoudige soldaat en hebt geen behoefte aan wijsheid?’

‘Weet je, Eumenes, een van de redenen waarom mensen zo’n verschrikkelijke hekel aan je hebben is...’

‘Dat ik hun zinnen voor ze afmaak?’

‘Ja!’

‘En ik maar denken dat het alleen kwam doordat ik een gladde Griek ben. Nou ja, het is onvermijdelijk dat je leert als je ouder

wordt, tenzij je Peithon heet natuurlijk.’ Er kwam een sluwe glinstering in zijn ogen toen hij naar Perdikkas opkeek. ‘Of Arrhidaeus.’

Perdikkas wuifde de woorden weg. ‘Arrhidaeus heeft in zijn veertig jaar niet meer geleerd dan niet uit beide mondhoeken tegelijk kwijlen. Hij weet waarschijnlijk niet eens wie zijn eigen vader is.’

‘Hij weet misschien niet dat hij Philippus’ zoon is, maar wij allemaal wel, net als het leger.’

Perdikkas stopte en wendde zich naar de Griek. ‘Wat bedoel je daarmee?’

‘Kijk, ik zei toch dat je mijn hulp nodig hebt? Je zei het net zelf, hij is Philippus’ zoon en daarmee Alexanders halfbroer, en daarmee zijn legitieme erfgenaam.’

‘Maar hij is een idioot.’

‘En dus? De enige andere twee directe erfgenamen zijn Herakles, de vier jaar oude bastaard van Barsine, en wat er zich ook in de buik van dat oosterse krenge Roxanna schuilhoudt. Denk na, Perdikkas, wat zal het leger doen als het voor de keuze wordt gesteld?’

Perdikkas gromde en keek weer voor zich. ‘Niemand kiest voor een idioot.’

‘Als je dat gelooft, sluit je ook jezelf uit.’

‘Sodemieter op, Grieks onderkruipsel, en laat me met rust; je kunt je nuttig maken door je cavalerie op te trommelen.’

Maar terwijl Perdikkas wegliep, was hij er vrij zeker van dat hij Eumenes hoorde mompelen: ‘Je hebt echt mijn hulp nodig, en je krijgt hem, of je nu wilt of niet.’